ENDERROCK
LA MÚSICA DE LA TEVA GENERACIÓ

Enderrock | Helena Morén Alegret | Actualitzat el 18/06/2021 a les 13:30

Txarango acomiada i omple la vida musical amb 'El gran ball' de 27 cançons i 52 artistes convidats

Presentem el cançó per cançó fet de declaracions de la més d'una cinquantena de cantants i músics col·laboradors convidats pels Txarango a participar a 'El gran ball', el bell comiat del grup del Ripollès

Txarango i Zoo | Bernat Almirall

El gran ball (Halley Records, 2021) serà el disc de comiat de **Txarango**, un nou disc doble que ha gravat per compensar la tristesa i el xoc que va suposar la suspensió de la gira de comiat *El gran circ* que tenien planificada per 2020 i de la que se n'havien venut més de 100.000 entrades. Davant d'aquesta situació inesperada, els **Txarango** van proposar a les persones que tenien entrada bescanviar-la per un exemplar d'aquest disc tan especial i també el van posar a la venda al seu web (se'n van vendre 23.500 unitats, que són la totalitat de l'edició limitada que s'ha fabricat); ara ja no és ni serà a la venda enlloc més que no siguin les plataformes digitals, a les quals va arribar la mitjanit del 13 de juny.

DISC 1

1. "La foguera" amb **Joan Garriga i el Mariatxi galàctic**

"**Txarango**, que han col·laborat amb tanta gent, em va agradar com va explicar-me l'Alguer el que havien pensat fer en aquest moment seu tan difícil: trobar-se que en el moment que dius 'ho deixem', no ho pots fer com ho tenies pensat i treballat, i et ve el *marrón* de l'envolat que havies construït. Han reinventat el comiat tot mirant les cançons des d'un altre punt. Ha sigut molt agradable trobar-se de nou. S'han pres la gravació com una celebració i han obert les cançons compartint-les a qui vingués. En el meu cas he intentat afegir-hi una part de lletra que tenia sobre 'La foguera' i tot allò que vull cremar. Els he donat potser massa feina però em van fer sentir molt còmode", explica **Joan Garriga**.

Garriga també posa en valor la feina del grup: "El més sorprenent dels **Txarango** és com de populars i massius han estat amb les cançons que han fet, és extraordinari. I és admirable com ho han fet des del seu entorn, cal posar en valor la manera de fer que han tingut a l'hora de construir una cosa tan gran. És extraordinari com ho han fet cooperativament, cuidant la gent, sent honestos, almenys és el que es veu des de fora, i ho veig molt difícil, posem per cas fer un Clòwnia o aquesta última gira. Fet tot des d'ells, sense perdre el nord, provenint d'on venien; és tenir-ho molt clar i tenir moltes ganes de treballar. En un món com el de la música i el món del comerç, han tingut i tenen el cap ben posat".

2. "Que tot et vagi bé" amb **Gerard Quintana** & **Natxo Tarrés**

Gerard Quintana els admira encara des de la trinxera: "La col·laboració amb **Txarango** ha estat un regal, i que hagi estat amb en **Natxo** encara més. Hem compartit l'amor pel llarg viatge i les hores d'espera abans de sortir als escenaris i hem begut el mateix vi. Hi ha alguna cosa de **Txarango** que em fa tornar a casa, a allò més profund que em va motivar a l'hora de triar la meva ruta a la vida. Està bé que ells em recordin d'on vinc, per saber cap on vaig. Facin el que facin sempre hi seran, i anirem veient com les llavors que han plantat van creixent i ens fan impossible oblidar el sentit de la llibertat".

Natxo Tarrés de **Gossos** afegeix: "Realment els desitjo el millor en aquesta nova etapa, a tots i cadascun dels **Txarango**. Són unes bellíssimes persones i els admiro pel compromís tan fort que han tingut amb tot allò que han fet. **Txarango** són especials de cap a peus. Els vaig anar coneixent de mica en mica i em vaig anar empeltant d'ells i les nostres lluites compartides. He pogut compartir espais de cultura transformadora amb ells, fins i tot he pogut posar el meu granet per ajudar-los en "El gran circ" que des del meu punt de vista hagués obert la porta a moltes coses noves. Des de l'autogestió i des del compromís, com fer que la cultura faci un pas més implicant-se en la transformació social. Per mi és un dels grups d'aquests temps que més ha entès la capacitat que té la música per acompanyar els processos col·lectius que afecten les persones. Han deixat el llistó molt amunt".

3. "Som foc" amb **Stay Homas**

Klaus Stroink explica perquè per a **Stay Homas** "Som foc" és una cançó molt important i molt especial: "Hi col·labora en la cançó original **The Cat Empire**, que és un grup que ens agrada molt i que creiem que és un referent al mateix nivell que **Txarango** i que és molt guai i manté l'essència dels dos grups".

Pel que fa al llegat que deixa **Txarango** asseguren que és molt gran i divers: "Està deixant un llegat realment en molts àmbits, per exemple, a nivell lingüístic, és evident que han creat un precedent, perquè cantant en català cap grup ha assolit al que han arribat ells, però també a nivell polític i de conscienciació: veníem d'un mestissatge molt polititzat però potser només en certes direccions més literalment polítiques i d'autodeterminació i de segons quines ideologies, i crec que lo *heavy* i lo notable de **Txarango** és haver agafat i, per molt que pugui semblar que no estigui tan polititzat com altres grups que ho havien petat, valencians i tal, jo crec que és increïble a nivell de conscienciació social, de sostenibilitat, d'ecologia... d'una politització molt àmplia i molt necessària".

D'experiències amb **Txarango** els membres de **Stay Homas** asseguren haver-ne tingut moltes: "No tant com a grup, perquè tenim poca vida (a part d'haver gravat aquesta col·laboració), però sí a nivell personal, en recordo moltes coses. Recordo un cop estar al Clòwnia tocant a la plaça del poble amb **Cybee**, girar-me i trobar-me dos o tres membres de **Txarango** demanant-me si tot estava bé, si necessitava alguna cosa. I vaig pensar, 'tios', ho esteu petant a nivell extrem i esteu venint al grup superpetit que està tocant a la plaça del poble per cent persones i ens esteu ajudant pel que faci falta. Un esperit molt solidari. I amb el Joan Palà els tres membres de **Stay Homas** hi hem tocat molt i ens fa molta il·lusió".

4. "Terra endins" amb **El Diluvi** & **Gertrudis**

"La cançó "Terra endins" és un crit d'esperança per reivindicar d'on venim i cap a on anem. Per nosaltres, ja que venim del sud, tenia un sentit especial", explica David Payà d'**El Diluvi** i com l'Alguer Miquel va trucar a la Flora Sempere per la col·laboració perquè ella havia col·laborat al seu últim àlbum, *De vent i ales* (Halley Records, 2020). "Necessitaven una bandúrria i el David Rossell va dir que no hi ha cap altra bandúrria que toqui millor que la de la Flora Sempere. Van cridar la Flora i al final va gravar bandúrria, llaüt i veu (un cor mig africà) a 'De tot arreu' i 'Cançons de llibertat'". Per a Payà cantar amb **Txarango** "Terra endins" ha estat un somni acomplert: "Al primer disc d'**El Diluvi**, *Motius* (Música de Telers, 2014), volíem sonar com els **Txarango** i vam gravar al mateix estudi, Can Pardaler, amb el seu productor, David Rosell. No vam sonar igual però vam aprendre molt. Van ser com un mirall, ells són allí. És una satisfacció veure que el treball dona els seus fruits, et posa en un sentiment d'igualtat. **Txarango** són persones molt planeres i ens fan sentir com iguals i això és molt d'agrair".

Per a **Gertrudis** "Terra endins" és "Una mirada cap a un mateix per entendre tot el que trobem a fora. Un aturar el temps per revolucionar encara més la història. La seva vinculació amb la transformació social ens deixa sempre una poesia que rumia, decideix estimar i finalment actua per canviar el món". Per al trio vallesà, cantar al disc de comiat de **Txarango** "representa la millor manera d'acompanyar-los a aquest adéu que ens han volgut donar. És un regal que ens omple i ens fa sentir partícips d'una trajectòria impecable. No podem fer res més que donar les gràcies per permetre'ns estar al seu costat en un disc tan important". Pel que fa al llegat destaquen: "La seva petjada internacional cantant cançons majoritàriament en català és més que significativa i pocs artistes han pogut viure viatjant tant com ho han fet ells. A banda, el seu compromís amb la denúncia d'injustícies ha transcendit les barreres de la indústria per passar a afectar realment dins l'àmbit social". **Txarango** i **Gertrudis** s'han trobat per places i racons del món, "i sempre ens han mostrat una rialla, la nostra relació amb **Txarango** és sincera. Ens hem conegut a sota i a dalt dels escenaris començant pels nostres concerts al ripollès on ja vèiem com alguns d'ells apuntaven maneres. D'anècdotes divertides en tenim moltes, des del videoclip del 'Samarreta' disfressats de turistes, fins als sopars, dinars i sobretaules al Clòwnia donant-nos tot l'amor del món".

5. "Compta amb mi" amb **Judit Neddermann**

La cantant de Vilassar de Mar se sent del tot emocionada: "M'he sentit molt afortunada que m'hagin confiat una cançó tan important per ells! **Txarango** han fet una pila de lletres que han emocionat i unit milers de persones. Una contribució a la llengua no només a nivell local sinó tota la projecció internacional que han donat al català". La seva interacció amb el grup és diversa, des d'una anècdota personal: "Em va fer molta il·lusió poder entrar al *backstage* a la meva cosina petita Berta quan tenia 10 anys. A ella li encanta **Txarango** i poder veure'ls de prop i fer-la feliç en aquest sentit ho recordo amb molta emoció". I també per la banda professional: "Vaig tenir la sort de participar al seu final de gira al festival Esperanzah i vaig poder viure de prop la magnífica energia que desprenen, com es cuiden entre ells i el projecte i com d'honestos són. Que m'hagin proposat participar-hi és un privilegi perquè quan podem formar part de projectes bonics és una injecció de piles per continuar fent música".

Judit Neddermann i Alguer Miquel (Txarango) Foto: Bernat Almirall

6. "Una lluna a l'aigua" amb **Zoo**

Panxo de **Zoo** va acollir **Txarango** al seu estudi per poder participar a *El gran ball*: "Una experiència molt especial per tot el que representen, i també una forma de retornar-los l'exemple que han donat sempre amb les seues accions. Humils, tendres i bones amb totes les que veníem darrere, i amb totes les treballadores del sector. Sabíem que venien a València i vam convidar-los a vindre a Gandia, al nostre estudi, on vam enregistrar les dues cançons i vam compartir un dia preciós". Es refereix a "Una lluna a l'aigua" i també a la compartida amb **Ciudad Jara** "És hora de tornar a casa".

Video: https://www.youtube.com/watch?v=qqQVuubnX6g

7. "Bendita vida" amb **Amparanoia** & **Muerdo**

Amparanoia canta "Bendita Vida", i explica la cançó com "un cant a la vida que convida a confiar i apreciar tot allò bo que ens passa, fins i tot en les coses que ens passen no tan bones i que de vegades no entenem, cantar-la junt amb l'estimat **Muerdo** ha estat un regal. Vam fer junts el viatge a Catalunya per gravar la col·laboració i en la interpretació es pot apreciar la celebració de la trobada". Gravar amb **Txarango** per a ella representa també "un regal de la vida. **Txarango** sempre m'han mostrat admiració i 'carinyo' cap al meu treball i la meva persona i agraeixo molt la invitació per compartir amb ells aquest ball de col·laboracions".
Sobre el segell de **Txarango** a l'escena musical, assegura: "Representen una generació jove amb valors solidaris i musicalment han begut de les fonts del mestissatge, però aportant les influències individuals de cada membre de la banda". Amparo Sánchez ja va gravar abans amb l'Alguer Miquel les veus de la campanya Som Connexió: "Va ser molt divertit, i recordo també un Esperanzah que em van convidar a l'escenari i va ser una autèntica festa i *subidón* emocional".

8. "Si sabessis" amb **Koers**

Des de la seva arribada a l'escena musical catalana, **Koers** ha col·laborat amb un munt d'artistes, des de **Macaco** ("Vuela") fins a **Els Catarres** ("Als teus peus"), passant per **Itaca Band**

("Seremos libres"), així que no sorprèn trobar entre les veus convidades la característica veu de **Kelly Isaiah** a "Si sabessis".

9. "El meu poble" amb **Muchacho & Los Sobrinos**, **Rambo** & **Sabor de Gràcia**

Sicus Carbonell de **Sabor de Gràcia** assegura també: "Tot un luxe de poder participar amb un disc d'una formació que a casa meva des que els meus fills me'ls van fer escoltar, hi va haver una gran admiració pels **Txarango**. Després quan els **Txarango** van col·laborar amb el disc *Gitanos catalans* (Picap, 2015) ens van comentar que nosaltres érem els seus referents del mon de la Rumba Catalana des del disc *La Cançó amb Rumba* (Stress Music, 2006). **Txarango** és una banda que sap molt be el que vol i el que busca. 'El meu poble' és una cançó a mida per **Sabor de Gràcia**, a banda el contingut de la lletra, em recordava molt a quan jo era un nen, vivia al barri de Gràcia i arribava la festa major de Gràcia, per això anomeno una part del barri de Gràcia a la cançó com la plaça Raspall".

Carbonell destaca del disc sencer *El gran ball*: "Quan es fan les coses ben fetes com ells les han fet, doncs sempre tens l'OK de la professió, amb aquest disc històric, perquè amb els anys serà històric i irrepetible; demostra que **Txarango** té molts amics dins la professió, amics que van més enllà de gravar un disc; som companys. Per mi es un honor formar part d'aquest disc històric". I del so **Txarango** diu: "Per mi **Txarango** ha marcat un so tan personal que tenen molts imitadors, que també els funciona el que fan però que han sortit de l'olla de **Txarango**".

El cantant de **Sabor de Gràcia** finalment explica com va anar la seva entrada al grup: "En el primer disc que treuen, jo no sabia qui eren. El meu fill gran el Junior, anava a l'institut i un dia em diu 'Papa escolta aquest grup, fan una musica diferent, alguna rumba i un so molt guapo, a l'institut l'escoltem tots els alumnes'. Sincerament jo no sabia qui eren i quan vaig escoltar aquell primer disc, vaig dir el meu fill 'Aquests nanos que no sé qui són revolucionaran Catalunya, tenen un so fresc, molt personal i diferent a tothom. Si tenen una bona posada en escena i els nanos del teu institut els escolten, marcaran una època d'un so nou amb la música de Catalunya. Com diem els Gitanos 'Faran una guerra fent bolos, tindran molta feina'".

També hi trobem, a "El meu poble", el guitarrista i cantant Miguel Serviole '**Muchacho**' d'Hostafrancs, ara preparant la producció d'un disc propi, segurament signant de nou com a **Muchacho & los Sobrinos**. Amb **Txarango** posa uns ventiladors i veu, també content de fer-ho: "Hi he posat uns ventiladors molt macos més una veu a la tornada i inspiracions". "Amb l'Alguer fa molts anys que ens coneixem; de fet, amb els altres també. Amb **La Troba Kung-Fú** vam coincidir molt pels pobles i molts concerts. Són uns musicassos, són amics i de família, fan molt dalt i fora de l'escenari". "Quan em van dir de fer 'El meu poble' vaig flipar escoltant-la, la melodia de veu és molt maca, una melodia de cançó molt maca, i els acords molt alegres, transmet molt i la lletra és maquíssima". Vivències? "Moltes. Vaig trobar una foto on sortim el Joan Garriga, jo i l'Alguer i estem joveníssims, era de quan començàvem amb **La Troba**, a una bodega, crec que prop de Vic..."

10. "Et recordo" **Raquel Lúa**, **Guillem Roma** & **Cantabile**

Guillem Roma té molt a explicar dels **Txarango** i la seva intensitat a l'hora de viure la música: "Realment és una cançó especial perquè et fa recordar d'una manera màgica i important les persones properes que t'han deixat! Posar-ho en música i cantar-ho de manera compartida amb els **Txarango**, la **Raquel Lúa** i el cor **Cantabile** és una mescla d'emocions forta! És un regal molt gran!". Sobre l'herència de **Txarango**, **Roma** opina: "més enllà de les cançons que quedaran com a himnes, crec que deixa una manera d'entendre els projectes musicals com molt més que el que és la música i un exemple de vinculació social i de coherència amb el que significa la música! Aquesta manera de fer dins de la indústria hauria de ser una constant en molts grups i per mi **Txarango** deixa el llegat que això és possible! Un món diferent i millor és possible!" Entre les coincidències d'uns i altres, **Roma** recorda: "Vaig fer uns concerts per recollir fons pels refugiats, eren uns concerts enfilats en pics de muntanya, Bellmunt i Cabrera, i l'Alguer Miquel va

venir per explicar les seves experiències! Van ser dos dies molt bonics! També recordo quan vam tocar al Clòwnia i de cop et sents acollit com mai per aquella ciutat imaginada! Tant de bo aprenguéssim a valorar la música i la seva força i potencial cada dia com una cosa màgica i especial!"

Per al cor **Cantabile**, l'experiència també ha estat plaent: "La cançó que hem interpretat per nosaltres és una cançó plena de tendresa i un cant a tirar endavant quan se'ns presenten grans dificultats, com per exemple, la pèrdua d'una persona important. Creiem que les cançons de **Txarango** són vitals, amb un contingut potent, sempre des de l'alegria i l'optimisme, elaborades amb molta delicadesa. 'Mil ocells' va ser la primera que vam poder cantar amb ells sobre un escenari, i 'Quan tot s'enlaira' és la cançó que vam interpretar al càsting del programa *Oh Happy Day!*, una gran experiència en la nostra trajectòria". Sobre què deixa **Txarango** diuen: "Han pogut difondre els seus valors arreu del món. Són un grup molt compromès i que entén el món com un sol poble. Tenen una connexió tan especial amb el públic que el fet de cantar en català fora del país mai no els ha suposat un impediment". La seva connexió ve entre músics: "Fa molts anys vam conèixer el Joan Palà tot buscant un bateria per un concert a la Vila de Gràcia. Aquesta col·laboració va esdevenir una bonica amistat que ens ha permès acompanyar-lo al llarg de tots els seus projectes i viure experiències úniques. Mai no li podrem agrair prou!"

11. "Mil ocells" amb **Jarabe de Palo**

El dia 9 de juny de 2020 **Txarango** escrivien al mur de les seves xarxes socials, "amor infinit, Pau", acomiadant-se de Pau Donés (1966-2020) de **Jarabe de Palo**. Però la col·laboració dels artistes que ara es torna a incloure en aquest disc de comiat, *El gran ball*, ja havia tingut vida a un altre disc anterior, com va explicar en el seu moment la fundació MAP, tot un exemple de la seva solidaritat: "El grup d'arrels ripolleses **Txarango** ha volgut convertir el seu nou disc en un altaveu de projectes de caràcter social. Per això els 14 temes que el componen abracen la tasca de 14 col·lectius amb els quals el grup ha tingut relació, bàsicament dels àmbits cultural, de salut, de justícia social i que treballen temes d'immigració. El 50% dels drets d'autor de cada cançó es destinaran a cada col·lectiu. La fundació MAP ha estat una de les 14 entitats escollides, amb la vinculació del tema "Mil ocells", que es va donar a conèixer el dimarts 21 de març (de 2017) per les xarxes socials i els mitjans de comunicació. És una cançó d'amor que compta amb la col·laboració de Pau Donés, cantant de **Jarabe de Palo**, i els diners procedents dels seus drets es destinaran al projecte *Al teu costat!* de suport a les famílies de persones amb discapacitat de la fundació MAP. Una iniciativa que proporciona espais i personal de suport per l'acompanyament en activitats de lleure inclusives i que organitza estades puntuals de respir o de cap de setmana per apoderar els joves en el procés d'autodeterminació. Més informació a www.fundaciomap.org/al-teu-costat

12. "Aguacero" amb **Ana Tijoux**

La gran veu compromesa d'**Ana Tijoux**, com ha demostrat recentment a "Mujer Frontera" de **Clara Peya**, tampoc no hi desentona. La seva col·laboració en aquest gran ball d'artistes, la d'aquesta cantant, música, MC, lletrista i compositora de rap xilena: "Va ser bastant natural col·laborar-hi perquè tenim diversos amics en comú, com la gent de Pallasos en rebeldía, i hem coincidit en festivals. Em van explicar això del disc, em vaig alegrar un munt i em vaig sumar directament. Vaig escoltar la cançó 'Aguacero' el dia mateix de la gravació i endavant. Ha estat una col·laboració puntual però m'ha agradat veure la manera de prendre decisions de **Txarango**, molt col·lectivament, em va semblar molt bonic".

13. "Tanca els ulls" amb **Joan Dausà**

La cançó "Tanca els ulls" que consola qui li plogui dins i deixa clar que 'viure és l'actitud d'omplir la vida' és la que canta i recita **Joan Dausà**: "És una cançó preciosa, de vida, que parla de com viure-la,

com omplir-la de sentit i no hi puc estar més d'acord amb el que es diu, com es diu i m'emociona que em proposin, doncs, cantar-la amb l'Alguer". **Dausà** valora el disc comiat: "Em fa moltíssima il·lusió perquè neix des d'un lloc molt bonic, de les ganes de compartir un tancament. No és fàcil tancar les coses, de vegades són petites crisis que no se saben posar a lloc i ells ho han fet d'una manera preciosa entomant la dificultat d'assumir que no podran fer la gira que volien fer, i reconvertint-ho i portant-ho a un lloc encara més especial, que arriba a més llocs, que genera més complicitats i, per tant, jo feliç de participar en això". Si pensa en allò viscut plegats: "Tenim una relació molt bonica, sobretot amb l'Alguer, i hi ha molts moments que em venen al cap quan penso en ell, per tant, em quedo potser amb alguna festa de postpremis Enderrock, segur que apareixerien aquesta mena de records. També vam cantar junts un cop a l'Acústica, vam fusionar el 'Jo mai mai' amb 'El tot s'enlaira' i ho recordo també com una experiència molt especial".

Disc 2

1. "Cançons de llibertat" amb **Lluís Llach**

Un dels darrers artistes i més sorprenents a entrar a l'estudi per participar al disc *El gran ball* va ser **Lluís Llach**, versionant "Cançons de llibertat", dedicada als presos polítics i exiliats. "Com a cantautor de 72 anys puc dir que hi ha un fil conductor entre la vellíssima i geriàtrica Nova Cançó i grups com **Txarango**. És fantàstic veure com jo podria signar les lletres d'Alguer Miquel de dalt a baix. Són músics magnífics que no entenen la música com una cursa sinó com a formació i transformació personals", afirma **Llach**.

2. "Ulls de corall" amb **Alba Reche**

El dolç amagatall que creen les veus de l'**Alba Reche** i l'Alguer Miquel cantant allò de 'La lluna ens va venir a buscar però va ser l'alba qui ens trobà', la complicitat és evident.

Video: https://www.youtube.com/watch?v=ZwufykLJ7G4
3. "Somriurem" amb **Nil Moliner**

El cantant de Sant Feliu de Llobregat diu de la cançó que interpreta: "'Somriurem' em recorda al meu poble i les ganes de somriure devant de totes les situacions de la vida". Recorda també com cantava amb el seu antic grup **Cybee**, "Un pam de nas" i en guarda molts bons records. Per tant, cantar en aquest treball de comiat de **Txarango** suposa una gran cosa: "Em va fer molta il·lusió quan em van trucar. Per mi han sigut inspiració, i consell als principis. Em van donar la mà quan més ho necessitava i els ho agrairé sempre. Faltava ajuntar les energies d'aquesta amistat en forma de cançó. **Txarango** ens deixen maneres noves de construir un projecte, de fer música i de relacionar-se amb el món a través de la música, i evidentment, cançons i himnes per sempre". Pel que fa a l'anecdotari vital, **Nil Moliner** s'embala recordant: "N'hi ha moltes. Vaig conèixer el Quim (bateria) quan tenien només dues cançons penjades al YouTube, ens va fer de tècnic en un concert amb **CyBee**, allà va començar la nostra relació. Cantar amb ells a la Telecogresca, a la FM de Puigcerdà... una cover que vaig fer de la **Rosana**, amb la col·laboració del Quim i gravada a l'estudi de l'Ivan i moltes més!"

4. "És hora de tornar a casa" amb **Ciudad Jara**

Per a Pablo Sánchez de **Ciudad Jara**, cantar al disc a "És hora de tornar a casa" té un sentit proper: "M'agrada participar en una cançó que simbolitza un comiat. He viscut unes sensacions semblants amb els meus últims moments en la banda en la que vaig ser tant temps (**La Raíz**), i està ben plasmat aquest sentiment d'alegria final". A Txarango els va començar a escoltar amb la cançó "La dansa del vestit", em sembla una obra mestra i l'he tocada dues-centes vegades estant a

casa amb la guitarra. Cantar "És hora de tornar a casa" al disc li suposa "un orgull i una il·lusió tremenda". La marca que deixa **Txarango** a l'escena musical del país Sánchez la resumeix així: "Deixa un llegat de música combativa i de compromís molt important. Deixa tota una generació que estic segur que ha après a respectar una mica més escoltant la seva música". El cantant i compositor diu que no va coincidir gaire amb **Txarango** als escenaris, "però recordo una tarda d'un concert de Figueres en la que van estar com quatre hores, darrere de l'escenari, jugant amb una pilota de futbol".

5. "Quan tot s'enlaira" amb **Andrea Motis**

Recorda la cantant i trompetista barcelonina: "La primera vegada que vaig sentir 'Quan tot s'enlaira' va ser de la boca d'una nena molt petiteta, l'Elisenda Caballé, que la cantava amb el seu germà Ignasi que l'acompanyava a la guitarra, a una festa al Maresme. La cançó cantada per una nena feia tant de sentit... i no ho dic per la lletra, sinó per l'esperit que té **Txarango** amb les seves cançons. No són infantils, però tenen una ànima que vola com la imaginació dels nens. Em va encantar i emocionar tant a mi com a la meva germana i així va ser com ens vam introduït al món de **Txarango**".
Andrea Motis no vol destacar tant la música i les lletres o les múltiples accions benèfiques que han fet a diferents països, sinó que vol destacar de **Txarango** "la seva gestió, en general. Em fascina, i formant part també del sector i la professió, encara més. El fet que siguin una cooperativa, on la jerarquia es difumina molt, amb uns principis i un ordre a la vida molt clars, sense consumir alcohol abans dels concerts, en comptes d'això fer una estona de moviment, de córrer per activar-se i perdre la por! Adrenalina natural, salut! No drogues. No és cap secret que en el món de l'art i de la música, especialment la música per al 'gran públic' està exposada a tanta pressió i judici extern que moltes vegades els subjectes busquen refugi en l'evasió i hi cauen atrapats molt fàcilment. Un ha d'estar en un ambient molt còmode, de suport i envoltat de molt 'carinyo' i amor real, de família i gent propera per aconseguir estar bé i cuidar-se. Jo també he tingut aquesta sort, i veig en ells aquest sentit de la responsabilitat i de l'amor propi i cap als altres i el respecte que malauradament no està tan estès com podria ser idealment. Es necessita un esforç i un treball en equip igual de gran per aconseguir-ho que per fer música. Gràcies nois, felicitats i a per una nova etapa ben plena i feliç que tots us mereixeu".

6. "El tren del temps" amb **Miki Núñez** & **Dave Zulueta**

El cantant terrassenc **Miki Núñez** assegura que interpretar "El tren del temps" amb **Dave Zulueta** i **Txarango** "és un somni fet realitat; és una cançó que jo he escoltat cinquanta mil vegades, que me la sabia de dalt a baix de memòria, que em va costar molt portar-me-la al meu terreny perquè la copiava amb els dibuixos que feia l'Alguer, és maquíssim". Alhora, gravar en aquest disc amb **Txarango** "és una de les coses més grans que m'han passat a la vida i ho dic tranquil·lament i escoltant les meves paraules: de les coses més grans que m'han passat a la meva vida. Que el grup referent, que he escoltat de petit, d'adolescent, que he plorat amb les seves cançons, que l'he seguit a tot arreu, de sobte vulgui fer una cançó amb mi és espectacularment increïble. **Txarango** és el grup pioner de la música mestissa en català introduint aquests tocs llatins que tenia. Per mi, és com molt fort. És l'obertura de la música catalana, per mi, perquè em va agafar en l'època d'adolescent absolut. Llavors, deixa un llegat espectacular, que la música catalana ho pot petar i que el circuit ho pot petar". És important veure l'evolució, ja que la seva relació amb **Txarango** primer va estar tenyida de polèmica: "Clar, jo amb **Txarango**, indirectament, quan vaig anar a Israel a Eurovision vam tenir un *rifi rafe*... sé que ells no estaven enfadats amb mi, perquè després ho hem pogut xerrar, sinó amb el fet que se celebrés a Israel. Era el mateix que jo sentia, però el que passa és que jo aleshores no ho podia dir, i ja vaig fer unes declaracions per a Enderrock, el que passa és que allò va ser el meu primer contacte amb **Txarango**, després d'*OT*, que era el moment en què podia parlar amb ells... però bé, després de tot, ens vam ajudar molt, em van ajudar molt, són maquíssims i tot solucionat, tan solucionat que m'han convidat a cantar al seu disc". La situació personal que il·lustra **Miki** és la següent: "**Txarango** ha aparegut a tots els meus amors d'estiu".

7. "A la deriva" amb **Doctor Prats**, **La Pau**, **Jo Jet i Maria Ribot**, **David Rosell**, **Sense Sal**, **Pelat i Pelut**, **Rah King**, **Maruja Limón**, **Germà Negre** i **Pupil·les**

Paula Giberga (**La Pau**, **La Folie**) és una de les veus que participa en aquest cant coral i explica: "És un cant a la vida en tota regla que em convida a viure, a somriure, a lluitar, a ballar... hem vingut a aquest món per a ser feliços!" Per a Giberga, "**Txarango** deixa un llegat immens a Catalunya i al món sencer i per a mi és un plaer poder formar part d'aquest comiat. El dia de la gravació el recordo amb molta estima i crec que el recordaré sempre. Per a mi, va ser meravellós observar-los, com es miraven entre ells, com s'escoltaven, com compartien i decidien de manera conjunta, com escoltaven les preses que gravàvem atentament per trobar la millor, com celebraven les preses bones, com s'emocionaven... és una meravella veure que es poden tancar projectes des d'aquesta emoció i aquest amor". Sobre la petjada de Txarango, destaca: "La lluita, per sobre de tot, i la idea que partint de zero es poden acabar fent coses molt grans. No només és qüestió de sort, considero que ells són un exemple de molta feina, constància i això m'encoratja a lluitar pel que jo sento que és important lluitar".

Els osonencs **Pelat i Pelut** interpreten un trosset d'"A la deriva", que consideren "un cant a la lluita i la celebració a la vida compartida amb la gent que estimes. Una representació real de la vinculació que tenim ambdos grups. La relació amb **Txarango** neix a partir de la proximitat i en la zona on vivim. Sembla ser que la boira de la plana de Vic sigui un petit impuls per endinsar-te dins al món de la música i en conseqüència coneguis gent meravellosa com els membres de **Txarango**. El primer vincle, a part de la proximitat, es cuina a través d'una col·laboració a un single de **Pelat i Pelut** a la primavera del 2018 i a partir d'aquí, l'amistat fa que a dia d'avui la nostra relació segueixi a full gas a fondo". El grup flipen d'haver estat convidats: "Sincerament és flipant poder cantar a un disc de **Txarango**. El fet de poder col·laborar amb un grup que ha aconseguit tantes fites que nosaltres i tants altres perseguim és un privilegi. I si a sobre és l'últim treball encara més. Un grup com nosaltres, que no ens coneix ni 'el tato' formar part del disc *El gran ball*, és un regal enorme i una plataforma per fer conèixer el nostre grup i en conseqüència la nostra música. Des d'aquí, altre cop: gràcies amics de **Txarango**".

Per a les **Maruja Limón**, en canvi, amb el seu recorregut més gran, "A la deriva" significa "caminar cap endavant amb actitud i il·lusió, saltant els imprevistos de la vida i fer-ho al costat de la gent que estimes". Alhora asseguren que per a elles "ha sigut un superhonor poder compartir música amb **Txarango**, ja que són un referent molt potent en l'àmbit musical i humà!! Ens deixen una forma d'abordar la música vinculant-la a la cultura del territori, tenen una visió global del que suposa exercir de megàfon social, apostant per compartir uns ideals que sumin al col·lectiu social". Recentment **Maruja Limón** va col·laborar amb **Txarango** en unes live sessions que preparaven les **Marujas**: "va haver molta connexió, va ser un "subidón"!! des de llavors hem estat coincidint força!!"

Les valencianes **Pupil·les** estan felices de la seva participació també: "La veritat és que la cançó 'A la deriva' era la que més m'agradava de l'últim disc i va ser una alegria molt gran que triaren aquesta per a **Pupil·les**. La tornada és molt enganxosa, la part que cantem parla de la lluita compartida i està guai formar part del camí d'ells. A banda del llegat musical, deixen un llegat personal molt fort que deixa una herència. Han donat molt, tant a nivell musical com personal. **Txarango** són claus per la normalització de la música en català". Pupil·les expliquen que han coincidit als escenaris en diverses ocasions: el concert de Vivers (Fira de juliol de València) el 2017 quan acabàvem de començar nosaltres; el concert Revenidas 2017 a Galícia, que era la primera vegada que anàvem a un festival així fora d'aquí. Vam volar en el mateix avió des de Barcelona i ens va fer molta il·lusió trobar-nos amb ells!! Ens vam saludar en arribar esperant les maletes i va ser molt guai. Al Canet Rock 2018 i al Clòwnia el 2019. El record més especial el tenim amb el concert al Canet Rock, que és on vaig anar per primer cop a saludar-los, per una alumna meva a qui li encantaven, jo treballava de professora de català a Terrassa. El dia, quan gravàvem a l'estudi, en Joan de **Txarango** ens va dir: 'com es notava el buit al Canet Rock 2019, quan no hi havia valencians al cartell (ni **Zoo** ni nosaltres) que sou els que us giteu més tard. Ho van notar l'any següent, que no hi vam ser'.

8. "Quan calla la ciutat" amb **Lluís Gavaldà**

El cantant d'**Els Pets**, Lluís Gavaldà, fa una valoració més ètica i professional, de l'escena: "**Txarango** són un oasi de compromís i coherència en un món cada cop més materialista i desideologitzat. Es mereixen tot el meu respecte. A més, la seva proposta sonora s'ha allunyat dels seus coetanis i companys de gènere en el sentit que la trobo més melòdica i menys tribal, amb una cura especial per no perpetuar els clixés de la música mestissa".

Video: https://www.youtube.com/watch?v=MirQ7cbHodY

9. "La memòria de les mans" amb **Marala**

"La memòria de les mans és una havanera que d'alguna manera ens apropa a l'aigua i la tradició, dos elements que apareixen sovint a la música de **Marala**. El dia que la gravàvem vam fer la reflexió en veu alta: quèebé que haguem pogut posar-hi les veus a sobre, perquè de totes les cançons de **Txarango**, aquesta potser és la que ens queda més a prop", assegura el trio de veus femenines. Per elles, gravar en aquest treball de comiat de **Txarango** suposa: "Un honor en el camp professional i també una alegria a nivell personal. Ens donarà una empenta grossa de visibilitat que cal reconèixer i agrair-los, però sobretot ens fa molt felices que comptin amb nosaltres per tancar la feinada enorme que han fet durant tots aquests anys. **Txarango** ha escampat la música arreu, i és una causa que volem seguir fent nosaltres i la resta de persones i grups a qui han convidat. Estem molt contentes i encoratjades per seguir sumant en aquest llegat compartit". Per anècdotes, una de l'estiu passat: "Vam coincidir **Marala**, **Jo Jet i Maria Ribot** i l'Alguer a Mallorca. Quan érem a l'estudi, l'Alguer deia que 'La memòria de les mans' el transportava a Alconàsser, una caleta amagada rere les muntanyes de Tramuntana. Hi ha una roca des d'on vam passar tota una tarda saltant a l'aigua".

10. "Quan cau el sol" amb **Marcel i Júlia**

Aquest és potser el testimoni més proper de tots, ja que en Marcel Lázara va formar part de **Txarango** moltíssims anys i la cançó "Quan cau el sol" té un significat especial: "Per nosaltres és gairebé inevitable sentir-la com a pròpia, cada paraula encaixa a la perfecció amb el sentiment que em genera la meva vida amb **Txarango**, i és que la meva vida no s'entén sense **Txarango**. No sé si la van escollir expressament, però és així com em sento quan hi penso". Participar-hi és "tancar un àlbum on hi ha algunes de les millors fotos de la nostra vida". El llegat que deixa la banda segons Lázara passa per "deixar una manera de fer que ha generat una nova escena musical a casa nostra i que ha portat la música reivindicativa, que fa poc era alternativa, a convertir-se en un bany de masses en només 10 anys. I encara ara no sé si això és bo o és dolent, perquè no veig que la societat hagi canviat gaire, potser ha canviat el discurs, però no encara el fons". Sobre els records amb **Txarango**, en Marcel se'n va als orígens: "Ja que parlem de l'últim treball de la banda, anirem als inicis i explicaré d'on surt el nom. **Txarango** neix dels dies que tocàvem pels carrers de Barcelona l'Alguer, el Sergi i jo. Sempre portàvem una guitarra i un charango que m'havia regalat el meu germà. Així que vam catalanitzar el nom d'aquest instrument peruà, com un símbol d'aquells dies en què volíem arribar allà on surt el sol".

11. "Les coses senzilles" amb **Ramon Mirabet**

I senzillament explica **Ramon Mirabet**: "Quan em va trucar l'Alguer li vaig dir de seguida; d'entrada li dic que sí, perquè la cançó m'agrada molt i em sento molt identificat; i segona, per mi, és una cosa que volia fer des de fa molt temps, poder compartir estudi o escenari amb **Txarango** que és dels grups que va tenir un impacte a l'escena catalana molt bonic, perquè de cop i volta era un grup que tenia una ànima pròpia... 'Compta amb mi' o 'Músic de carrer' han format part de la banda sonora de la meva vida o d'alguna situació de la meva vida i poder cantar amb ells és una experiència més que m'ha regalat la música i que m'emportaré per sempre". **Mirabet** destaca de **Txarango** una cosa que és el sentit d'aquest gran ball: "Hi ha molta comunió

amb la música de **Txarango**. Musicalment em sento fora de lloc, però personalment, no. Els **Txarango**, alguns d'ells, han vingut a veure'm en directe i això és molt bonic que passi, dins la indústria del nostre país. Jo crec que és una cosa que s'ha de saber, que hi ha molt bon companyerisme i que hi ha molt bona gent dins de la indústria, a nivell dels músics i les bandes".

12. "Esperança" amb **Xavi Sarrià**

Al cantant i compositor valencià li agrada la tria d'"Esperança": "És una cançó que obre escletxes en la foscor. Una cant a persistir, a aprendre de les generacions que han precedit. M'agrada molt la metàfora del riu que sempre avança. Simbolitza aquesta perseverança de la nostra gent: quan tot sembla fosc, no defallim. Tornem a començar una i mil vegades. Armats amb lluites i cançons". Dels inicis de Txarango recorda: "Jo els vaig veure començar i créixer. He pogut seguir la seua espectacular trajectòria i com han aconseguit fites impressionants sense renunciar a les seues idees i a la seua manera d'entendre la música. Han fet història. I ara, per mi, és molt emocionant poder participar ara del seu comiat en un disc col·lectiu com aquest". Què ens deixen **Txarango** segons l'exlíder d'**Obrint Pas**: "Deixa un immens llegat musical i extramusical. Com haver demostrat que es pot ser un grup massiu i intergeneracional sense renunciar a les teues idees, aprofitant la força de les cançons per sembrar transformació. També amb la seua manera cooperativa de funcionar, com ho volien plasmar a la darrera gira autoorganitzada que es fonamentava en el suport a l'economia social i local. I usant els seus recursos per viatjar arreu del món en accions solidàries. I tot, és clar, en català. En aquest sentit, de vegades se'ns oblida la gran sort que tenim que els joves amb tant de talent continuen triant la nostra llengua per fer grups de música. I com la normalitzen i l'alliberen dels prejudicis". **Sarrià** rememora: "Fa molts anys amb **Obrint Pas** vam tocar a Campdevànol. Allí ens va vindre a saludar un xiquet seguidor del grup. Ens va dir que es deia Alguer. Em va fer gràcia el nom perquè no l'havia escoltat mai i el vaig trobar molt original i bonic. Anys després, aquell Alguer i els seus amics es convertirien en el grup més important de l'escena catalana".

13. "Agafant l'horitzó" amb **Gemma Humet**, **Aspencat**, **Cesk Freixas**, **Meritxell Gené**, **Montse Castellà**, **Ivette Nadal**, **Sílvia Comes** i **Bittah**

L'altra cançó col·lectiva del treball, la que figura al segon disc, explica David d'**El Diluvi**: "'Agafant l'horitzó' és una cançó on ja apareixien col·laboradors de tots els Països Catalans: **Gemma Humet**, **Aspencat**, **Les Kol·lontai**, **Cesk Freixas**, Bittah d'**Ascensa Furore** i **Tribade**) amb una melodia preciosa van aconseguir que tots ens sentírem identificats i va ser molt potent".

14. "No t'adormis" amb **Mireia Vives & Borja Penalba**

Per al guitarrista i cantautor valencià "No t'adormis" és "una cançó amb una lletra i música precioses. I, en aquests dies incerts i complexos, cantar i tocar 'No t'adormis' suposa tota una injecció d'optimisme. **Txarango** és un grup que admirem humanament i filosòficament, tot i que no hem estat seguidors del seu recorregut musical. Tanmateix ha estat un plaer immens poder contribuir-hi i que ens hagin deixat portar aquesta preciosa cançó al nostre terreny. I, simbòlicament, és un privilegi formar part del seu comiat".